

УДК 343.98

DOI <https://doi.org/10.32782/pyuv.v4.2025.20>**Л. І. Аркуша***orcid.org/0000-0002-0422-6416**доктор юридичних наук, професор,**завідувач кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології**Національного університету «Одеська юридична академія»***О. В. Чернов***orcid.org/0009-0002-6038-9479**доктор філософії,**доцент кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології**Національного університету «Одеська юридична академія»***В. К. Волошина***orcid.org/0000-0001-8772-4172**кандидат юридичних наук, доцент,**доцент кафедри кримінального процесу**Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ З ВИКОРИСТАННЯМ ПОЛІГРАФА: ПОНЯТТЯ, ЗНАЧЕННЯ ТА ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО ВРЕГУЛЮВАННЯ

Постановка проблеми. У сучасних умовах трансформації суспільних процесів та зростання рівня криміналізації окремих сфер життя надзвичайно актуальним постає питання вдосконалення кримінального аналізу як системи заходів, спрямованих на виявлення, попередження, розкриття та розслідування кримінальних правопорушень. Зміни у соціально-економічному, політичному та інформаційному просторі призводять до появи нових форм і способів злочинної діяльності, які часто носять організований, транснаціональний або латентний характер. У цьому контексті кримінальний аналіз виступає не лише технічним інструментом, а й комплексною методологією, яка поєднує елементи криміналістики, оперативного-розшукової діяльності, психології, інформаційних технологій та права.

У зв'язку із загостренням загроз у сфері безпеки, зростанням злочинності в умовах воєнного стану, активізацією діяльності організованих злочинних угруповань, а також появою нових викликів у кіберпросторі, виникає об'єктивна потреба у використанні новітніх, інноваційних і водночас ефективних підходів до збирання та аналізу інформації у межах кримінального провадження. Діджиталізація суспільства з одного боку розширює можливості правоохоронних органів у сфері доступу до даних, а з іншого – ускладнює структуру кримінальних діянь, які дедалі частіше ґрунтуються на використанні високотехнологічних схем та методів приховування слідів злочину. Це зумовлює необхідність поєднання класичних криміналістичних методів із сучасними інформаційно-аналітичними інструментами, що дозволяють оперативно

обробляти великі обсяги даних, виявляти закономірності та формувати прогностичні моделі злочинної поведінки.

Водночас існуючі формалізовані процесуальні механізми не завжди забезпечують належну ефективність, особливо у ситуаціях з недостатнім обсягом доказової бази, з відсутністю очевидних фактів чи за наявності спотворених або суперечливих показань учасників кримінального процесу. У таких випадках актуалізується значення неформалізованих методів кримінального аналізу, що ґрунтуються на інтеграції різних джерел інформації, міждисциплінарному підході та використанні сучасних технологій збору і перевірки даних. Це дозволяє не лише підвищити якість доказування, а й сформулювати більш комплексне уявлення про кримінальну ситуацію, її причини та тенденції розвитку.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблематика правової природи психофізіологічного дослідження із використанням поліграфа відображена у працях низки науковців-процесуалістів, криміналістів та психологів, зокрема А.Ф. Волобуєва, І.В. Загороднього, В.С. Загороднього, С.В. Ласунової, О.В. Курмана, Т.Р. Морозової, О.М. Морозова, О.І. Мотляха, І.В. Рогатюк, В.В. Семенова, Б.В. Стешина, В.М. Шевчука, В.В. Юсупова, Г.О. Чорного та інших. Дослідники звертають увагу на сутність і значення поліграфа у кримінальному провадженні, його можливості у сфері кадрового відбору, профілактики злочинів, а також аналізують міжнародний досвід застосування цього інструменту. Водночас сучасні наукові напрацювання здебільшого зосереджуються на загальних теоретичних підходах, питаннях допусти-

мості результатів поліграфологічних досліджень як доказів, визначенні їх допоміжної ролі у слідчій та судовій діяльності.

Однак у науковій літературі недостатньо уваги приділяється дефектності законодавчого врегулювання процедури проведення психофізіологічних досліджень в Україні, відсутності єдиних стандартів їх застосування та проблемі офіційного визнання правового статусу отриманих результатів. Недостатньо опрацьованим залишається і питання узгодження поліграфологічних досліджень із принципами верховенства права, дотриманням прав і свобод учасників кримінального процесу, а також зіставленням результатів із міжнародними стандартами забезпечення прав людини. Унаслідок цього виникають практичні труднощі, зокрема різномісність правової сили висновків поліграфолога, що створює ризики порушення прав особи на справедливий суд та захист від свавільного втручання у приватне життя.

Відтак, наукове осмислення правового статусу психофізіологічного дослідження із використанням поліграфа набуває особливої актуальності, оскільки відсутність належної нормативної регламентації призводить до неоднозначної судової практики, зниження рівня довіри до результатів таких досліджень та обмеження їх потенціалу у сфері кримінального аналізу й забезпечення доказування.

Мета цієї статті полягає у всебічному визначенні поняття, розкритті сутності та аналізі практичного значення психофізіологічного дослідження із використанням поліграфа, а також у з'ясуванні особливостей його правового регулювання в національному та зарубіжному законодавстві з урахуванням наукових дискусій та потреб сучасної правозастосовної практики.

Виклад основного матеріалу. Поліграф як засіб психофізіологічного дослідження функціонує шляхом фіксації змін фізіологічних показників організму (дихання, серцебиття, шкірно-гальванічної реакції, артеріального тиску та ін.) під час відповідей на спеціально сформульовані запитання. Ці реакції інтерпретуються як індикатори психологічного стресу або прихованої інформації, що, у свою чергу, може бути пов'язано з обставинами вчинення злочину. У розвинених країнах результати такого дослідження активно використовуються як на стадії досудового розслідування, так і під час добору персоналу до правоохоронних структур, органів національної безпеки та розвідки.

Варто зазначити, що в Україні використання поліграфа офіційно не заборонено, однак його результати не завжди визнаються процесуальними доказами у кримінальному судочинстві. Проте ця обставина не знижує значення поліграфного тестування в якості джерел отримання доказової та

орієнтовної інформації, які не суперечать закону, але й не є врегульованими на рівні прямої норми права. Саме в таких умовах поліграф може виконувати функцію інформаційного джерела, яке дозволяє слідчому формулювати більш точні версії, приймати обґрунтовані рішення щодо подальших слідчих (розшукових) дій, краще оцінювати поведінкові особливості фігурантів справи.

Актуальність дослідження полягає також у потребі подолання стереотипного уявлення про поліграф як «детектор брехні», яке побутує в масовій свідомості та навіть у деяких фахівців. Науковий підхід до використання поліграфа вимагає усвідомлення, що це – складна психофізіологічна методика, яка лише опосередковано дозволяє встановити наявність або відсутності психологічного реагування на критично важливу інформацію. Відповідно, мова йде не про отримання «істини у чистому вигляді», а про збирання маркерів, індикаторів, які в подальшому мають бути співвіднесені з іншими даними досудового розслідування – показаннями, доказами, висновками експертиз тощо.

Окрему актуальність тематика поліграфного дослідження в системі джерел отримання доказової та орієнтовної інформації набуває в умовах розслідування латентних злочинів, зокрема сексуальних, корупційних, терористичних, пов'язаних з організованою злочинністю. У таких категоріях кримінальних правопорушень об'єктивні докази часто відсутні або недоступні, а поведінка підозрюваних, потерпілих і свідків може бути свідомо змінена, перекручена чи замаскована. У таких ситуаціях психофізіологічне тестування може виступити потужним допоміжним засобом ідентифікації осіб, що володіють інформацією про злочин, визначення ступеня залученості або психоемоційної пов'язаності з подією, а також виявлення ознак деструктивної або маніпулятивної поведінки.

Не менш важливим є також гуманітарний і етичний аспект дослідження теми. Використання поліграфа передбачає дотримання ряду етичних норм: добровільної згоди особи, конфіденційності результатів, недопущення примусу або психологічного тиску. Наразі в українському законодавстві немає чітко визначених процедур або стандартів для поліграфного тестування у кримінальному провадженні, що створює ризики для якості правозастосування. З огляду на це, актуальним є вироблення концептуальних підходів до унормування статусу психофізіологічного дослідження в кримінальному процесі України, визначення його меж допустимості, процедурних гарантій та взаємозв'язку з іншими формами отримання інформації.

У цьому зв'язку варто звернути увагу на міжнародний досвід. Наприклад, у США результати поліграфа можуть визнаватися у суді за згодою сторін; в Ізраїлі поліграф активно використовується

ся в оперативно-розшуковій практиці та при прийнятті кадрових рішень; у Польщі здійснюється введення поліграфа як допоміжного засобу в системі доказування. Така практика демонструє, що за умов належного професійного підходу, етичного регулювання та технічної підготовки фахівців, поліграфне тестування може стати важливим інструментом кримінального аналізу, зберігаючи баланс між правами людини та потребами правосуддя.

Загалом, психофізіологічне дослідження із використанням поліграфа в системі джерел отримання доказової та орієнтовної інформації є перспективним напрямом міждисциплінарної взаємодії криміналістики, психології, права та інформаційних технологій. Воно відкриває нові горизонти для індивідуалізації кримінального процесу, впровадження диференційованих слідчих стратегій, зменшення кількості помилкових рішень та сприяє досягненню головної мети кримінального провадження – встановлення істини та забезпечення справедливості.

Для забезпечення повноцінного використання поліграфа в системі кримінального аналізу доцільно ініціювати наукову дискусію щодо правового статусу такого дослідження, його допустимості у якості допоміжного джерела інформації, а також розробити методичні рекомендації для слідчих, оперативних працівників та поліграфологів щодо умов, процедур та критеріїв достовірності відповідних тестувань. У майбутньому можливо передбачити створення спеціальних нормативних актів або інструкцій, які б визначали статус, функціональне призначення, вимоги до фахівців, а також стандарти тестування та оформлення результатів.

Отже, дослідження теми поліграфного психофізіологічного тестування в системі джерел отримання доказової та орієнтовної інформації має високу актуальність не лише як приклад прикладного інструменту, а й як науковий напрям у межах реформування сучасного кримінального провадження, побудованого на засадах доказової обґрунтованості, поваги до прав людини та ефективного розслідування правопорушень. Упровадження таких інструментів у практику українського кримінального процесу є запорукою посилення спроможності держави забезпечувати правопорядок у відповідності до викликів XXI століття.

Упродовж останніх років в Україні активно триває дискусія щодо правового статусу та можливостей використання поліграфа як джерела доказової інформації у межах кримінального провадження. Ідея легалізації цього інструменту як засобу перевірки правдивості свідчень знайшла відображення в проекті Закону «Про доповнення Кримінального процесуального кодексу України положеннями щодо використання поліграфа (детектора брехні)» від 10 грудня 2015 року № 3611. Проектом

передбачалося внесення змін до статті 258 КПК України та доповнення його новою статтею 264-1 «Перевірка правдивості показів особи на поліграфі (детекторі брехні)», яка мала б закріпити правовий механізм застосування психофізіологічного дослідження у кримінальному процесі. Згідно із запропонованими положеннями, така перевірка розглядається як різновид експертного дослідження, що проводиться сертифікованими фахівцями із застосуванням науково обґрунтованих методик [1].

Однак, незважаючи на підтримку ініціативи з боку фахівців-практиків, проект не отримав законодавчого закріплення – документ було повернуто на доопрацювання. Такий розвиток подій свідчить про суперечливість підходів до визначення ролі поліграфа в системі кримінального судочинства, зокрема через брак уніфікованої правової позиції та сумніви в допустимості використання результатів поліграфного тестування як процесуальних доказів.

Проте більшість науковців у сфері кримінального процесу, криміналістики та правоохоронної діяльності вважають, що результати психофізіологічного дослідження з використанням поліграфа можуть виступати цінним джерелом доказової інформації. Цю точку зору поділяють і практики – поліграфологи, які зазначають, що сучасні методики тестування, високий рівень підготовки фахівців і технічна складність пристроїв унеможливають обман або маніпуляцію результатами з боку респондентів.

У контексті джерел отримання доказової та орієнтовної інформації ця проблема набуває особливого значення. Адже навіть за відсутності законодавчого врегулювання, психофізіологічне дослідження з використанням поліграфа може ефективно функціонувати як допоміжний інструмент аналітичної оцінки, формування версій, виявлення суперечностей у показаннях та попередньої діагностики прихованої інформації. Таким чином, необхідність науково обґрунтованого підходу до інтеграції поліграфа в систему джерел отримання доказової та орієнтовної інформації є актуальним і перспективним напрямом як з точки зору правової модернізації, так і з позицій підвищення ефективності розслідувань.

Серед вітчизняних науковців-криміналістів існує усталена класифікація криміналістичної техніки, яка умовно поділяється на традиційну та нетрадиційну. Проте, інструментально-психофізіологічні засоби, зокрема поліграф, досі залишаються поза межами належної уваги наукової спільноти, що є очевидним упущенням з огляду на запити практики. В умовах використання сучасних джерел отримання доказової та орієнтовної інформації, який потребує нових підходів до отримання інформації та оцінки достовірності свідчень, полі-

граф як метод неформалізованого впливу має значний потенціал. Це зумовлює потребу розширення меж криміналістичної техніки, шляхом інтеграції нових технологічних розділів, що відповідають актуальним викликам боротьби зі злочинністю [2].

Наразі ж відсутність комплексних вітчизняних досліджень у цьому напрямі сповільнює розвиток криміналістичної думки. Однією з причин такої ситуації можна вважати домінування правової парадигми розуміння криміналістики, яка протягом десятиліть сприймалася виключно як юридична наука. Це призвело до певної інституційної замкненості галузі, унаслідок чого спеціалісти з природничих і технічних наук опинилися фактично відстороненими від формального наукового дискурсу у сфері криміналістики через відсутність профільної юридичної освіти.

Як наслідок, техніко-природничий компонент криміналістики, а саме криміналістична техніка, почала втрачати динаміку розвитку та інноваційний потенціал. Саме в цьому контексті доцільним є перегляд усталених уявлень про природу криміналістики й відкриття її до міждисциплінарного наукового діалогу. Зокрема, включення психофізіологічних методів дослідження, таких як поліграф, до арсеналу криміналістичної техніки – не лише логічний, а й необхідний крок. Це дозволить не лише підвищити ефективність неформалізованого кримінального аналізу, а й сприятиме більш глибокому осмисленню комплексних механізмів виявлення та документування злочинної діяльності з урахуванням як правових, так і психофізіологічних чинників.

Починаючи з 2017 року, в Україні набуло поширення проведення судово-психологічних експертиз із використанням поліграфа, що стало важливим кроком у впровадженні інструментально-психофізіологічних методів у правозастосовну практику. Проведення таких експертиз ґрунтується на положеннях Конституції України, Цивільного кодексу, Кримінального процесуального кодексу, Кодексу законів про працю України, а також спеціальних нормативно-правових актах, серед яких ключове місце посідає Закон України «Про судову експертизу», Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень, а також Науково-методичні рекомендації з питань підготовки та призначення судових експертиз, затверджені наказом Міністерства юстиції України від 08.10.1998 р. № 53/5 (із подальшими змінами та доповненнями).

Зокрема, в розділі VI «Психологічна експертиза» згаданої Інструкції (п. 6.8) офіційно передбачена можливість використання комп'ютерного поліграфа з метою отримання орієнтувальної інформації під час опитування особи. У цьому контексті поліграф розглядається не як джерело

прямих доказів, а як ефективний допоміжний інструмент, здатний надати психологічно обґрунтовану інформацію, що сприяє формуванню слідчих версій та уточненню обставин кримінального правопорушення.

Завданням такого опитування із використанням поліграфа є з'ясування рівня достовірності наданої особою інформації, її повноти, джерел отримання знань щодо досліджуваної події, а також виявлення внутрішніх уявлень чи установок, які можуть впливати на свідчення [3]. Таким чином, поліграф дозволяє вийти за межі формально-логічного аналізу та перейти до більш глибокого рівня інтерпретації психоемоційної реактивності особи, що є особливо важливим у межах визначення джерел отримання доказової та орієнтовної інформації.

У цьому сенсі застосування поліграфа в судово-психологічних експертизах становить не лише інструментальний інтерес, а й відкриває нові горизонти для наукового осмислення його місця у криміналістиці та кримінальному процесі. Підключення таких психофізіологічних методів до процесу формування слідчих версій, аналізу показань та виявлення прихованих відомостей набуває особливої значущості в контексті системного оновлення підходів до розслідування злочинів, де дедуктивна та інтуїтивна робота аналітика повинна бути підкріплена сучасними технічними засобами.

Відповідно до положень «Інструкції про порядок використання поліграфів у Національній поліції України», затвердженої наказом МВС України від 13 листопада 2017 року № 920, поліграф визначається як спеціалізований психофізіологічний технічний пристрій, призначений для фіксації змін щонайменше п'яти незалежних психофізіологічних параметрів людини у відповідь на вплив певних психологічних стимулів, що пред'являються за науково обґрунтованою методикою. При цьому особливий акцент зроблено на безпечності такого дослідження – воно не створює загрози для життя, здоров'я чи навколишнього середовища [4].

Висновки. Таким чином, це визначення поліграфа підкреслює його значення як багатофункціонального інструменту, здатного забезпечити високоточне отримання орієнтувальної інформації, яка має істотне значення для встановлення достовірності повідомлень, формування оперативно-розшукових або слідчих версій, а також для виявлення неусвідомлюваних чи спеціально приховуваних відомостей. Завдяки поєднанню можливостей технічної фіксації та психологічного впливу поліграф дозволяє виявляти латентні реакції суб'єкта, які неможливо встановити традиційними способами, що надає додаткову глибину процесу дослідження. Реєстрація автономних фізіологічних реакцій організму у відповідь на контрольовані психологічні

стимули створює широкі можливості для комплексного психофізіологічного аналізу поведінки особи. Такий підхід є надзвичайно цінним у межах аналітичного супроводу розслідування, оскільки він дозволяє виявляти суперечності між вербальними повідомленнями та реальними емоційними станами, а також забезпечує додаткові орієнтири для вибору напряму подальших процесуальних дій.

Офіційне нормативне визнання поліграфа як спеціального технічного засобу з чітко визначеним функціональним призначенням сприяє його легітимному включенню до системи джерел отримання як доказової, так і орієнтовної інформації. Це, у свою чергу, розширює арсенал інструментів, якими користуються слідчі, прокурори та експерти, забезпечуючи більш комплексний підхід до встановлення обставин кримінального правопорушення. Використання поліграфа дозволяє не лише підвищити якість прийняття процесуальних рішень, а й оптимізувати їх шляхом уточнення достовірності наданих пояснень, перевірки попередніх показань, а також мінімізації ризику помилкових висновків. У складних слідчих ситуаціях, коли традиційні методи вичерпують себе або дають суперечливі результати, поліграф виступає як додатковий вектор пізнання, що підсилює доказову базу і водночас сприяє більш зваженому та обґрунтованому здійсненню кримінального провадження.

Література

1. Про доповнення Кримінального процесуального кодексу України положеннями щодо використання поліграфа (детектора брехні): проект Закону України від 10.12.2015 р. № 3611. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=57349

2. Степанюк Р. Л., Перлін С. І. Методологія та організація експертно-криміналістичного забезпечення боротьби зі злочинністю. *Криміналістичний вісник*. 2019. № 2 (32). С. 6-14.

3. Про затвердження Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень: наказ Мін'юсту України від 08.10.1998 р. № 53/5 (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0705-98>

4. Інструкція про порядок використання поліграфів у Національній поліції України затверджена наказом МВС України від 13.11.2017 № 920. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z1472-17>

Анотація

Аркуша Л. І., Чернов О. В., Волошина В. К. Психофізіологічне дослідження з використанням поліграфа: поняття, значення та проблеми правового врегулювання. – Стаття.

Поліграф, будучи технічним засобом для фіксації психофізіологічних реакцій людини на стимули, дозволяє опосередковано оцінити наявність прихова-

ної інформації, психологічного напруження, пов'язаного з подіями злочину. У цій площині дослідження набуває особливого значення для неформалізованого кримінального аналізу, адже допомагає оперативним працівникам, криміналістам і психологам формулювати припущення щодо причетності особи до злочину, обирати тактичну модель комунікації з фігурантами кримінального провадження, здійснювати первинний скринінг підозрюваних або свідків тощо.

У статті досліджується поняття та сутність психофізіологічного дослідження із використанням поліграфа, яке в сучасних умовах розглядається як один із найбільш перспективних методів отримання криміналістично значущої інформації. Розкривається значення поліграфа для встановлення психологічного стану особи, виявлення прихованих мотивів, намірів і знань, що можуть бути важливими для розслідування кримінальних правопорушень, а також для забезпечення кадрової безпеки в силових структурах та приватних організаціях. Звертається увага на міждисциплінарний характер такого дослідження, що поєднує психологічні, фізіологічні та криміналістичні аспекти.

У роботі окреслено наукові дискусії щодо визначення поняття поліграфологічного дослідження, його теоретичних підходів та практичного застосування. Аналізується роль поліграфа як допоміжного інструменту у доказуванні в кримінальному процесі, зокрема його потенціал у виявленні неправдивих свідчень, уточненні обставин злочину та перевірці версій слідства. Водночас наголошується, що результати такого дослідження не мають однозначної правової сили, оскільки відсутнє чітке законодавче регулювання їхнього використання.

Окрема увага приділяється порівняльному аналізу зарубіжного досвіду, де поліграф уже давно інтегрований у правоохоронну та судову практику, хоча його допустимість як доказу також істотно різниться залежно від правової системи країни. В українському правовому полі існує низка проблем: відсутність чітко визначеного процесуального статусу результатів досліджень, неоднозначність у їх оцінці судами, а також відсутність єдиних методичних стандартів підготовки поліграфологів та проведення експертиз.

У статті підкреслюється, що для підвищення ефективності застосування поліграфа необхідним є удосконалення нормативно-правової бази, розробка загальноприйнятих методичних рекомендацій та формування системи професійної підготовки фахівців. Автор доходить висновку, що поліграф не може розглядатися як самостійний доказ, але його результати здатні відігравати важливу допоміжну роль, сприяючи більш повному та об'єктивному встановленню істини у кримінальному провадженні.

Ключові слова: поліграф, психофізіологічне дослідження, достовірність інформації, кримінальне провадження, злочин, правове регулювання, доказ, судова практика.

Summary

Arkusha L. I., Chernov O. V., Voloshyna V. K. Psychophysiological examination using a polygraph: concept, significance and legal regulation issues. – Article.

The polygraph, as a technical means of recording a person's psychophysiological reactions to stimuli, allows for an indirect assessment of the presence of hidden information and psychological tension associated with the events of a crime. In this regard, the study is particularly important for informal criminal analysis, as it helps

operatives, criminologists and psychologists to formulate assumptions about a person's involvement in a crime, choose a tactical model of communication with persons involved in criminal proceedings, conduct initial screening of suspects or witnesses, etc.

The article examines the concept and essence of psychophysiological testing using a polygraph, which is currently considered one of the most promising methods for obtaining criminally relevant information. It reveals the importance of the polygraph for establishing a person's psychological state, identifying hidden motives, intentions and knowledge that may be important for investigating criminal offences, as well as for ensuring personnel security in law enforcement agencies and private organisations. Attention is drawn to the interdisciplinary nature of such research, which combines psychological, physiological and criminalistic aspects.

The paper outlines scientific discussions on the definition of polygraph testing, its theoretical approaches and practical application. It analyses the role of the polygraph as an auxiliary tool in criminal proceedings, in particular its potential in detecting false testimony, clarifying the circumstances of a crime and verifying investigative versions. At the same time, it emphasises that the results of such research do not have unambiguous legal force, as there is no clear legislative regulation of their use.

Particular attention is paid to a comparative analysis of foreign experience, where polygraphs have long been integrated into law enforcement and judicial practice, although their admissibility as evidence also varies significantly depending on the legal system of the country. There are a number of problems in the Ukrainian legal field: the lack of a clearly defined procedural status for the results of examinations, ambiguity in their assessment by the courts, and the lack of uniform methodological standards for the training of polygraph examiners and the conduct of examinations.

The article emphasizes that in order to increase the effectiveness of polygraph use, it is necessary to improve the regulatory framework, develop generally accepted methodological recommendations, and establish a system for training specialists. The authors conclude that the polygraph cannot be considered as independent evidence, but its results can play an important supporting role, contributing to a more complete and objective establishment of the truth in criminal proceedings.

Key words: polygraph, psychophysiological examination, reliability of information, criminal proceedings, crime, legal regulation, evidence, judicial practice.

Дата першого надходження рукопису до видання: 26.09.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 31.10.2025

Дата публікації: 27.11.2025